

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Idea Theologiæ Moralis

Petrus <a Sancto Josepho>

Coloniæ, 1648

XII. De obligationibus justitiæ quoad restitutionem in particulari.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38935

CAPUT XII.

De obligationibus justitia, quoad restitutionem in particulari.

RESOLUTIO I. *Qui proximum laesit in bonis spiritualibus, interdum tenetur ex justitia aliquid prestare.*] DECLARATUR: Bona spiritualia ut hinc sumuntur, sunt duplicis generis, alia supernaturalia, ut gratia sanctificans quæ per peccatum amittitur, & virtutes supernaturales ei annexæ; alia naturalia, ut scientiæ, & artes.

Primo igitur qui vi, vel fraude aliquem ad peccatum induxit, videtur teneri ex justitia, non modo vim, vel fraudem amovere, sed etiam curare quantum potest, ut seductus emendetur: quia cum ille per injuriam hujusmodi damnum proximo intulerit, tenetur ex justitia illud resarcire, modo possibili.

Secundo, qui suasionibus, exemplo, modisque similibus sine vi, & fraude aliquem induxit ad peccatum, non tenetur ex justitia curare ut corrigatur; quia volenti non fit injuria. Ad hoc tamen tenetur ex charitate, ut à fortiori ex dictis lib. 3. cap. 10. intelligi potest.

Ex quibus collige, quid dicendum sit de eo, qui alium abduxit ab ingressu Religionis: si enim suasionibus tantum illum avertit, etsi peccet, sine gravi causa avertendo, non tenetur restituere damnum inde secutum: si verò vi, vel fraude illum retraxit, ad hoc tenetur ex justitia, propter damnum quod Religioni intulit, eam injustè privando spe commodi temporalis, quod ex illius ingressu perceptura erat. Tenetur etiam satisfacere pro damno, quod ingressuro intulit, eum per injuriam avertendo à pio proposito, sequendi consilia evangelica, eique ingressum suadere. Hæc porro doctrina facile extendi, & applicari potest ad eum, qui Novitium, aut Professum abducit à Religione.

Tertio, qui quoad bona animi naturalia, alterum injustè læsit, privando memoria, vel aliquo sensu, &c. tenetur non modo veniam petere pro injuria illata, sed etiam damna inde secuta restaurare; ut si læsus non possit amplius exercere artem, qua sibi ad victum necessaria comparabat. Imo ex probabiliore sententia, necesse est ipsam rationis, aut sensuum privationem, modo possibili compensare, esto ea sint bona superioris ordinis: quia per veram injuriam ablata sunt.

Quæres, ad quid teneatur qui proximum læsit in bonis, quæ spiritualibus annexa sunt, cujusmodi maximè sunt beneficia Ecclesiastica. *Respondeo 1.* cum qui alium habentem jus ad beneficium, injustè impedit ab illius consecutione, teneri ad restitutionem, juxta talis æstimationem, arbitrio viri prudentis faciendam. Quia cum eo jure supposito, beneficium illi debeatur ex justitia, injustè impediens ne illud consequatur, facit ei injuriam, quam ex æquitate justitiæ tenetur compensare.

Respondeo 2. Quando beneficium datur in concursu, digniorem ex lege habere jus ad illud, adeoque eum qui curat, ut sibi notabiliter minùs digno conferatur, teneri ad restitutionem erga magis dignum, arbitrio viri prudentis. Si tamen beneficium non datur in concursu, ille qui dignus est, non tenetur ad restitutionem, etsi curet sibi illud conferri: quia dignior non habet jus strictum ad illud, sed latum & improprium, in eo consistens, quòd optimè sit dispositus ad beneficium illud dignè administrandum, si ei conferatur.

Respondeo 3. Eligentem indignum, debere restituere Ecclesiæ, juxta prudentem æstimationem damni illati. Eligentem verò dignum in concursu, relicto digniori, debere huic restituere, juxta antedicta; non autem si extra oppositionem eligat. Si tamen sint plures electores, & major pars concurrat ad electionem indigni, potest minor pars aliam ad se trahere,

ad

ad eligendum dignum; tuncque illi tenentur ad restitutionem respectu dignioris, non autem isti; utpote qui non intenderunt digniorem excludere, sed indignum. Porro quod de electore dicimus, ad ipsum collatorem beneficii, ob rationis paritatem, æque pertinet.

RESOLUTIO II. *Qui proximum injustè læsit in bonis corporis, occidendo, aut mutilando, aliquo modo restituere tenetur.* Priusquàm hoc declaretur, querendum est, quandonam homicidium sit licitum, vel illicitum. S. Thomas 2.2. quæst. 64. docet 1. licitum esse plantas, & animalia vitæ privare ad usum hominum, eo quòd plantæ communiter sunt propter animalia, & omnia animalia propter hominem. 2. Licitum esse occidere malefactores, ut commune bonum conservetur, sicut laudabiliter abscinditur membrum putridum, ne reliquum corpus corrumpat. 3. Authoritatem occidendi malefactores, non competere personis privatis, sed tantum Principibus, & Judicibus, quibus cura boni communis, ad quod occisio malefactorum tendit, commissa est. 4. non licere clericis, malefactores occidere, tum quia offerunt sacrificium altaris, repræsentans passionem Christi occisi, qui cum percuteretur, non reperiuit, tum quia clericis committitur ministerium novæ legis, in qua non determinatur poena occisionis, vel mutilationis corporalis. 5. Non licere seipsum occidere, tum quia hoc est contra charitatem, qua quilibet debet seipsum diligere, tum quia se occidens, facit injuriam communitati cujus est pars, tum quia cum homo sit Dei, qui seipsum vitæ privat, in Deum peccat, sicut qui alienum servum interficit, peccat in dominum, cujus servus est. Unde nemini licet se occidere, ut transcat ad vitam foeliciorem, vel ut hujus vitæ misérias vitet, vel propter peccatum commissum, vel propter timorem consentiendi in peccatum. Et similiter non licet foemina, sibi mortem inferre, ne ab

alio corrumpatur. 6. Nullo modo licere occidere innocentes, scilicet per se & directè, quia vita illorum est conservativa, & promotiva boni communis: atque adeò judicem, si scit innocentem falsò accusari, debere diligentius examinare testes, ut inveniat occasionem eum liberandi. Et si id non potest, debere cum superiori relinquere judicandum. Quòd si neque hoc possit, non peccare secundum allegata sententiam ferendo; quia non ipse occidit innocentem, sed illi qui eum asserunt nocentem. Ministrum autem non peccare obediendo, nisi præceptum manifestam injustitiam contineat. 7. Illicitam esse defensionem, si quis ad defendendam propriam vitam, utatur majori violentia quàm oporteat: licitam verò, si moderatè violentiam repellat, quia secundum jura, vim vi repellere licet, cum moderamine inculpata tutela. Irregularitatem tamen consequi actum homicidii, etsi hic sit à peccato immunis, ut cum Judex aliquem justè condemnat ad mortem. 8. Eum qui dat operam rei illicitæ, aut qui dans operam rei licitæ, non adhibet debitam diligentiam, non evadere reatum homicidii si ex ejus opere mors hominis sequatur. Unde inferitur, eum esse reum homicidii, qui prægnantem percutit, si infans quem in vero gestat moriatur, quia dat operam rei illicitæ. Quibus positis

Dico 1. Eum qui privata autoritate proximum injustè occidit, teneri tum ad expensas quæ fiunt in curatione vulneris, tum ad eas quæ fiunt in funere, si sunt majores quàm aliqui fuissent, ut dum quis extra patriam occisus est. Teneri etiam tum de damnis temporalibus, quæ ex tali occisione, spectata spe lucri, oriuntur; ut si occisus aliqua arte, vel officio suos alebat: tum probabiliter de ipso damno vitæ temporalis, quod juxta arbitrium viri prudentis, modo possibili compensari debet, ut ex S. Doctore 2. 2. quæst. 62. artic. 2. non obscurè colligitur. Et sanè si pro vita equi compen-

compensatio aliqua facienda est, quidni pro vita ho-
minis?

Caterum restitutio facienda est proximis, seu ne-
cessariis hæredibus, nempe patri, si filius carens
prole occisus est, filio, si pater, uxori, si maritus,
& vice versa. Non autem iis qui succederent ab
intestato, quales sunt fratres, nepotes, &c. Et mul-
tò minùs extraneis, si qui hæredes instituti sunt.
Quia isti non reputantur una persona cum occiso,
adeoque damnum non censetur illatum in re ipso-
rum.

Dico 2. Provocantes se ad duellum, non teneri ad
restitutionem, si alter alterum occidat, quia saltem
tacitè cedunt juri suo. Et idem dic de eo, qui cum
moderamine inculpatae tutelæ, occidit invasorem;
quia non est injusta causa damni. Quod verum est,
etsi invasus contumeliis, aliisque modis causam de-
derit invasioni, quia nihilominus ex jure ipso natu-
ræ, propriam vitam defendere potest. Unde non te-
netur ad restitutionem adulter, qui cum debito mo-
deramine, maritum adulteræ, à quo invaditur, occi-
dit. Potest etiam hoc extendi ad eum, qui casu ali-
quem occidit, ille enim non peccat, nec propriè est
homicida, cum nolit mortem alterius, sive in se, sive
in causa sua, adeoque non obligatur ad restitutionem.
Nec refert quod ante dictum est, de eo qui gravidam
percutit: illud enim debet intelligi de eo, qui scit es-
se gravidam, & ex percussione periculum proli im-
minere.

Dico 3. Judicem qui aliquem condemnat ad mor-
tem, teneri ad restitutionem damnorum quæ inde
sequuntur, tum si non sibi subditum, vel in ea causa
exemptum, condemnet, tum si sibi subditum, aliàs
supplicio dignum, non servato ordine juris con-
demnet, nempe, aut procedendo ex privata scien-
tia, aut cognitionem criminis extorquendo per in-
juriam, &c. sic enim est injustè causa damni, adeo-
que tenetur restituere. Excipe, nisi superesset alia via,

qua posset iudex reum legitimè & juridicè damnare, quia sic iniustitiæ non esset commissæ in re ipsa, sed in modo dumtaxat.

Dico 4. Testem qui scienter, vel ex ignorantia vincibili falsum testimonium dixit, non modo teneri ad restitutionem damni, quod secutum est, sed etiam ad retractationem sui testimonii, si talis retractatio sit profutura. Unde quia in pari damno, potior est conditio innocentis, tenetur falsus testis retractare, etiam cum periculo vitæ, si spes sit eum, qui falso accusatus est, ab iniqua morte ea via liberandum. Dico scienter, &c. nam si inculpabiliter falso testetur, non tenetur ad restitutionem damni secuti.

Sed quid, si nolit testari? Respondeo 1. Eum qui non se offert ut testetur, quando id necessarium est, ad liberandum innocentem, peccare quidem per se loquendo contra charitatem: non tamen contra iustitiam, adeoque non obligari ad restitutionem. 2. Eum qui cum sit legitimè interrogatus, fraude declinat actum testificandi, teneri ad restitutionem damni secuti: quia tunc tenetur ex iustitia, falso accusatum suo testimonio indemnem reddere.

Porto quia integritas virginalis inter bona corporis numerari solet: *Quæ hic potest, ad quid teneatur, qui virginem constupravit. Respondeo 1.* Si virgo libere consentiat, eaque sit extra curam parentum, deflorantem ad nihil teneri, quia volenti non fit iniuria. Si vero sit sub cura parentum, eum teneri erga parentes, ad restitutionem damni inde secuti, nisi etiam ipsi in stuprum consenserint. 2. Si virgo vi, aut fraude fuit deflorata, corruptorem teneri ad contrahendum cum ea matrimonium, etsi non promiserit; vel ad restituenda omnia damna, quæ ex defloratione sequuntur. Quid autem factò opus sit, quando quis sub promissione matrimonii, virginem defloravit, habes in Idea Theologiæ Sacramentalis, cap. 37.

Quæ

Quæritur etiam potest, ad quid teneatur qui adulterium, cum uxore alterius commisit Respondeo. 1. Si id factum sit sine mariti injuria, quia nescivit, & sine damno filiorum legitimorum, quia partus non est secutus, adulterum ad nullam satisfactionem, aut compensationem teneri. 2. Si proles ex adulterio nata sit, adulterum teneri ad eam alendam, à tertio post nativitatem anno; & ad restitutionem bonorum, quæ illi ex communi hereditate, tanquam proli legitimæ obveniunt. Quia per injustitiam causa est, quod filii legitimi ea portione rîs debita priventur.

RESOLUTIO III. *Qui proximum læsit in bonis famæ, & honoris, tenetur ad restitutionem.* Priusquam hoc probetur, *Notandum 1. ex S. Doctore 2. 2. quæst. 73. art. 1. detractionem, quæ nihil est aliud quàm alienæ famæ, per occulta verba denigratio, dupliciter differre à contumelia; primò quantum ad modum proponendi verba, quia scilicet contumeliosus manifestè contra aliquem loquitur, detractor autem occultè. Secundò quantum ad finem intentum, sive quantum ad nocumentum illatum; quia contumeliosus in aliquem, eum parvipendit, adeoque derogat illius honori; detractor verò eum, contra quem verba profert in occulto, videtur vereri magis quàm parvipendere, ac proinde non derogat directè illius honori, sed famæ, quatenus conatur ingenerare aliis malam opinionem de illo.*

Notandum 2. ex respons. ad 3. aliquem dici detrahere de aliquo, non quia diminuit de veritate, sed quia diminuit famam ejus: idque aut directè, aut indirectè. Directè quidem quadrupliciter, 1. Quando falsum imponit alteri. 2. Quando peccatum auget suis verbis. 3. Quando occultum revelat. 4. Quando id quod est bonum, dicit mala intentione factum. Indirectè autem, vel negando bonum alterius, vel malitiosè reticendo, vel minuendo.

Notandum 3. ex art. 2. detractionem per se loquendo esse peccatum mortale, eo quod fama inter res

temporales videtur pretiosior. Non tamen esse peccatum, aut detractionem, ex causa aliqua necessaria proferre verba, per quæ fama alterius læditur, servatis debitis circumstantiis. Ea verò proferre ex levitate, non esse peccatum mortale, nisi verbum quod dicitur sit adeo grave, ut notabiliter famam alterius lædat, præsertim in his quæ ad honestatem vitæ pertinent.

Quibus prænotatis, quod famæ restitutio facienda sit, tradit idem S. Doctor 2. 2. *quest. 62. art. 2. ad 2.* his verbis. Dicendum quod aliquis potest alicui famam tripliciter auferre, uno modo verum dicendo, & iuste, puta cum aliquis crimen alicuius prodit ordine debito servato, & tunc non tenetur ad restitutionem famæ. Alio modo falsum dicendo, & iniuste, & tunc tenetur restituere famam, confitendo se falsum dixisse. Tertio modo verum dicendo, sed iniuste, puta cum aliquis prodit crimen alterius contra ordinem debitum, & tunc tenetur ad restitutionem famæ, quantum potest, sine mendacio tamen, ut pote quod dicat se malè dixisse, vel quod iniuste eum diffamaverit. Vel si non possit famam restituere, debet ei aliter recompensare, sicut & in aliis dictum est. Ita ille.

His autem majoris explicationis gratia, nonnulla addenda sunt 1. Non esse obligationem restituendi, saltem ordinariè, nisi detractio sit de re gravi. 2. Non sufficere qualecunque peccatum grave, nisi tale sit, ut per illud proximus infametur. Unde non est obligatio restituendi, si quis dicat militem fornicatum esse, aut provocasse ad duellum, quia his vitiis non graviter læditur fama ejusmodi hominum. 3. Non esse obligationem restituendi, si crimen hic detectum alibi sit publicum, vel notoreitate juris, vel notoreitate facti, vel ita ut fama illius ex sufficientibus indiciis orta, pervenerit ad majorem partem civitatis, aut pagi, &c. adeoque dicatur famosum. Tunc enim peccatum manifestans, non peccat contra justitiam, cum delinquens amiserit jus ad famam,

mam, eo ipso quod illius crimen aliquo ex dictis
 modis sit publicum. 4. Eum non teneri ad restitu-
 tionem, qui refert peccatum publicum, propter
 quod Paulus fuit aliàs infamatus; etsi postea resi-
 puerit, & bonis actibus famam acquisierit. Licet
 enim ejusmodi relatio repugnet charitati, non ta-
 men justitiæ, modo referens non indicet Paulum,
 etiam non esse infamem. 5. Eum qui peccatum pro-
 ximi occultum revelavit nonnullis, quos probabili-
 ter existimabat idem peccatum aliis manifestaturos,
 teneri ad restitutionem famæ, apud omnes, idque
 vel per se, vel per alium: quia sic censetur causa
 efficax totius infamiæ. Secus si ille cui revelavit erat
 vir prudens, & secretum probabiliter servaturus
 erat; quia quod talis crimen vulgaverit, est omnino
 casuale respectu primi revelantis. 6. Esse peccatum
 mortale contra justitiam, adeoque inferens obli-
 gationem restituendi, infamatum in uno peccati
 genere, infamare in alio, quod non habet connexio-
 nem cum illo; ut si dicas Titium, qui iam propter
 adulterium infamatus est, malè sentire de rebus fi-
 dei. Quia etsi famam amiserit quoad priorem ma-
 teriam, non tamen quoad posteriorem, adeoque
 non potest illa privari sine injustitia. 7. Eum qui
 simpliciter, & absque asseveratione peccata alte-
 rius audita refert, non peccare mortaliter, nec te-
 neri ad restitutionem, si prudenter existimet alios
 non credituros. Secus si ita referat, ut meritò alii
 credere possint, vera esse quæ dicit, aut etiam grave
 aliquod malum de proximo suspicari. 8. eum qui
 detrahentem audit, & de detractione delectatur,
 peccare contra charitatem, & si præterea ei non
 resistat, cum possit, & teneatur, peccare etiam
 contra justitiam, proindeque teneri ad restitutio-
 nem famæ. 9. Restitutionem ita faciendam esse,
 ut qui aliquem falsum dicendo infamavit, dicat
 se falsum dixisse, qui autem verum peccatum ma-
 nifestando, infamavit honorificè loquatur de eo.
 de quo

de quo detraxit, idque in eadem materia, & coram iis qui eum detrahentem audierant. Qui verò ab aliis audita retulit, dicat se leviter retulisse, aut huiusmodi rumoribus fidem non esse adhibendam. 10. Obligationem restituendi cessare, tum si infamatus remittat, modo infamia non redundet in alios, tum si quis longè inferiorem infamavit, nec possit restituere sine iactura propriæ famæ: sufficit enim quòd infamatum laudet, aut injuriam pecunia compenset, tum si infamatus, alia via famam recuperavit, aut diuturnitate temporis infamia extincta sit: tum si ille quem infamasti, te vicissim in simili materia infamet: in hoc enim datur compensatio, modo servetur æqualitas.

Ex his autem collige 1. Restituendum esse honorem, sive per contumeliam, sive per derisionem ablatum, idque non modo apud illum cui honor ablatum est, sed etiam apud alios, coram quibus illius honor violatus fuit. 2. Consurgere etiam obligationem restituendi ex susurratione, quæ tendit ad seminandas discordias inter amicos, hoc enim peccatum infert grave damnum contra iustitiam, eoque pejus est detractio, & contumelia, quo amicitia quam conatur dissolvere, est præstantior fama, & honore. 3. Non tamen esse obligationem restituendi præcisè, ob iudicium temerarium, quo quis sine sufficienti fundamento malè iudicat de proximo in re gravi: licet enim hoc sit peccatum mortale ex genere suo, cum tamen sit internum, non magis obligat ad restitutionem, quàm voluntas furandi, quæ non est coniuncta cum furto actuali externo.

RESOLUTIO IV. *Qui proximum læsit in bonis fortuna per furtum, tenetur ad restitutionem.* DE hac re satis constat ex dictis in hoc, & in præcedenti capite. Hic tantum quædam *Observanda* sunt pro praxi. 1. Eum qui notabilem quantitatem furatus est, teneri sub peccato mortali ad restitutionem. 2. Rem furto ablatam restituendam esse, si exiat, aut si non exiat, æquiva-

æquivalenter compensandam. Nisi opportunè antequam perierit, domino esset oblata, aut similiter apud dominum peritura fuisset. 3. Rem furto ablatam, etsi sit ameliolata, restituendam esse, subductis tamen, saltem in foro conscientia, expensis quæ in domini utilitatem factæ sunt. 4. Furem obligari ad compensationem totius damni ex furto emergentis, & lucri cessantis. 5. Obligationem restituendi transferre ad hæredes furis, ita ut singuli teneantur pro rata hereditatis, esto aliqui pro sua parte non restituant. 6. Etsi speculativè loquendo probabile sit, eum qui modica furando, paulatim pervenit ad notabilem quantitatem, obligari sub mortali ad restitutionem: In praxi tamen non facilè judicandum, talem obligationem urgere, cum plerumque ignorantia, aut bona fides hac in re excuset, & ex variis circumstantiis conjici possit, dominum non esse rationabiliter invitum, aut ejusmodi furta condonare. Quare probabile est, non esse injungendam restitutionem, nisi poenitens minima furatus esset, ex intentione perveniendi tandem ad summam notabilem, aut nisi omnia furta haberent aliqua ratione modum unius, ut fit dum mercatores falsis ponderibus, aut mensuris merces distrahunt.

Quæres. An fraudantes vectigalia & gabellas, à Principibus justè impositas, peccent mortaliter, & teneantur ad restitutionem. *Responsio* quorundam distinguit inter res quæ advehuntur causa negotiationis, & illas quæ sunt necessariae ad usum familiae; vultque gabellas impositas supra res prioris generis, ex justitia solvendas esse, non autem impositas supra res posterioris generis. *Verum* cum subditi in gravi necessitate teneantur, non modo bona temporalia, sed ipsam quoque vitam pro bono communi exponere, nulla ratio est, cur non possint vectigalia legitime imponi, super iis rebus quæ ad usum necessarium familiae emuntur, aut venduntur; si ea quæ ex aliis rebus sumuntur, publicis necessitatibus non sufficiant.

Quæ-

Quæres 2. An restituenda sint acquisita per ludum. S. Thomas 2. 2. *quæst.* 32. *art.* 7. *ad* 2. duo tradit huc spectantia. *Primo*, ex iure divino eum teneri ad restitutionem, qui per aleas aliquid acquisivit, sive ab iis qui rem suam alienare non possunt, quales sunt minores, furiosi, & similes: sive ab iis quos ex cupiditate lucrandi, traxit ad ludum: sive ab iis à quibus aliquid per fraudes, inter ludendum adhibitas, lucratus est.

Secundo ait, eos qui ludo lege humana prohibito, aliquid lucrantur, teneri ad restitutionem, si ejusmodi legibus sint subiecti; nisi fortè contraria consuetudo prævaleat, aut nisi quis lucratus sit ab eo, qui traxit eum ad ludum: tunc enim non tenetur restituere, quia qui amisit, non meretur recipere; nec etiam licet retinere potest, tali iure positivo durante. Unde sic acquisitum in eleemosynas erogare debet.

Verum circa prius dictum S. Thomæ, *Observandum* 1. Si pupillus, & minor solvant quod per ludum amiserunt, posse collusorem tuta conscientia acceptum retinere, donec in iudicio repetatur. 2. Eum teneri ad restitutionem, qui aliquid lucratus est ab eo, quem vi aut gravi metu impulit ad ludendum, non autem si tantum precibus ad hoc eum induxit; quia priori modo res per injuriam acquiritur, non posteriori. 3. Non teneri ad restitutionem eum, qui inter ludendum utitur fraudibus, quas ipsi met ludentes sciunt communiter adhiberi, quia tunc nulli fit injuria: secus verò si quis lucretur per fraudes non consuetas, aut collusori ignotas. Unde fraudator tenetur non solum restituere quod lucratus est, sed etiam ex suo tribuere, quicquid alter lucratus esset, si fraus defuisset. Teneretur etiam restituere, qui, cum longè majorem in ludo peritiam habeat, fingit se minùs peritum, ut ea arte simpliciores, qui aliàs non lussent, ad ludendum inducat. Quia quod per ludum, cui fraus seu dolus dat causam, acquiritur, per injuriam censetur acquiri, adeoque obnoxium est restitutioni.

Circa

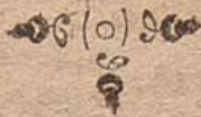
DE JUSTITIA CAP. XII. 547

Circa posterius dictum, *Nota 1.* ex multorum sententia, eum qui credita pecunia aliquid perdidit ludo lege humana vetito, non teneri in foro conscientiae, illud solvere: quia cum jus Casareum concedat victo, si solvere, jus repetendi, eo ipso illum eximit obligatione solvendi. Nec refert, quod ex jure ipso naturae, teneamur stare promissis: hoc enim verum est, nisi superior potestas det facultatem, ejusmodi promissa non implendi.

Nota 2. Etsi victor non possit rem, quam per ludum praedictum lucratus est, extorquere, si victus eam solvere renuat, posse tamen eam exigere, & illius dominium acquirere, si ipsi solvatur; ac proinde non teneri ad restitutionem ante sententiam Judicis. Jus enim positivum non irritat contractum ludi, esto quæ per illum deperduntur, repetendi facultatem concedat. Verum hæc de restitutione, atque adeo de tota Theologia Morali dicta sufficiant.

Domino Jesu Christo, Virginique Dei-para, laus sit, & gloria in perpetuum.

F I N I S.

IN